

Praga češkaja. Tipografija „Politika“ 1906. — Tudi mnogim Slovanom znani ruski učenjak, profesor slovanske filologije na varšavskem vseučilišču, je napisal pod zgoraj navedenim naslovom obširno knjigo (IX + 491 + CLXXII + 10 strani), ki osvetljuje natančno eno doslej še najmanj znanih strani iz zgodovine slovanskega preporoda — udeležbo Poljakov pri slovanskem preporodu koncem XVIII. in začetkom XIX. stoletja. „V zgodovini začetnih let slovanoznanstva so še malo pojasnjene zasluge prvih poljskih predstavitev te vede, in ni še določena stopinja njihove udeležbe pri velikem gibanju ‚preporoda‘ slovanskih narodov v začetku XIX. stoletja. Včasih se celo sliši mnenje, da se Poljaki niso udeležili slovanskega preporoda, ali da je bila vloga njihovih znanstvenih sil v tem kulturnem gibanju čisto neznatna. Toda tako mnenje ne odgovarja resnici. Vloga poljske znanosti v splošnem slovanskem preporodu nikakor ni bila med poslednjimi in zasluge poljskih učenjakov v zgodovini razvoja slovanske znanosti se ne sme zamolčati. Imena Linde, Bandthe, Surovecki, Majeovski, Rakovski, Bobrovski in mnogo drugih zavzemajo častno mesto v isti vrsti z znanimi imeni prvih čeških činiteljev preporoda. Trudi prvih poljskih delavcev na njihvi slovanoznanstva so bili posvečeni najraznovrstnejšim vprašanjem iz slovanske zgodovine, zlasti starejše, slovstva in jezikoslovja, pri čemer se je njihov vpliv raztezal v nekaterih slučajih daleč čez poljske meje. Dovolj če spomnimo na vpliv Lindejevega besednjaka na enake vrste podvzette Jungmana ali zgodovinskih preiskavanj Suroveckega na prve korake Šafařika v vprašanih slovanskih starodavnosti. Tekom treh desetletij se je delalo izredno energično in vsi glavni krmarji so izvrstno pogodili pravo smer: od prvih korakov so poljski učenjaki občutili potrebo in spoznali važnost bolj tesnega zblizanja z najodličnejšimi predstavitelji slovanske filologije na Zahodu t. j. s češkimi učenjaki, in na Vzhodu z ruskimi.“ (Vvod XII. VIII.) S temi besedami je gospod pisatelj sam najlepše povedal vsebino svoje knjige, katero razvija potem dalje na obširno v šestih poglavjih svojega dela. Za tujca in nespecialista je morda najbolj zanimivo prvo, splošno poglavje, kjer nam podaja gospod pisatelj splošni pregled poljske slavistike s konca XVIII. in prvega dela XIX. stoletja. Padec nekaj tako mogočne poljske države je silno pretresel cel narod ter ga obudil k novemu življenju. Ravno najbistroumnejši možje in največji domoljubi so prvi spoznali važnost domoznanstva in znanosti sploh; spoznavanje lastnega naroda, njegovega življenja, zgodovine in jezika se je pa kmalu razširilo v slavistiko ali slovanoznanstvo sploh. To se jim je zdelo najboljše sredstvo za prerojenje in prebujenje lastnega naroda, mnogi so pa tudi pričeli uvidevati,

da se bo Poljska zamogla dvigniti samo v zvezi s celim slovanskim svetom in ako stopi v osredje slovanskega gibanja. V drugem poglavju opisuje gospod pisatelj med drugimi rečmi zlasti za južne Slovane zanimivo potovanje kneza Aleksandra Sapiehe med južnimi Slovani večinoma po še neobjavljenih virih. Tretje poglavje opisuje zasluge poljskih lingvistov na polju slovanske filologije, četrto je posvečeno študijam nad slovansko zgodovino in pravom, peto se peča s krogom kneza Čartoryskega in šesto in poslednje opisuje slovansko stolico na varšavskem vseučilišču in zlasti obširno potovanje Kukarskega po slovanskih deželah. Med drugimi je prepotoval tudi vse slovenske dežele in kvarnerske otoke. Knjiga ima zaradi tega velik pomen ne samo za Poljake, ampak tudi za vse druge Slovane in je jako dragocen donesek k zgodovini slovanskega preporoda. Tisek je jako lep in prijeten, umetniški in skozinskoz miren in trezen. Radi svojega mirnega pripovedovanja in lepega sloga se obširna knjiga kljub svoji znanstveni vsebini lahko čita. L. L.

Slovanske himne. (Hymnes Slaves, arrangés pour Piano.) Za glasovir priredil Fr. Gerbić. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena 2 K. — Dobra je bila misel g. Gerbića, da nam je zbral himne vseh slovanskih narodov. Na čelu zbirki stoji ruska himna „Bože, carja hrani!“, ki ji je zložil besedilo Žukovskij, napev pa Lvov. Maloruski himni sta v zbirki dve: „Šče ne vmerla Ukrajina!“ (besede Čubinskega, glasba Verbickega) in „Poklik do bratji Slavjan“ (besede Gejmancova, glasba Lisenkova). Poljske himne so: „Bože, coš Polskę (besede Felińskega, glasba Kurpińskega), „Z dymen pożarów“ (besede Ujejskega, napev Nikorowicza), „Jeszcze Polska nie zginęła“ (besede in napev generala Wybickkega). Čehe zastopa znana „Kde domov můj?“ (besede J. Tyla, glasba Fr. Škroupa). Slovaška himna je: „Hej Slováci!“ (besedilo S. Tomášika, napev prvotno poljski), ki se je razširila med vsemi Slovani, hrvaška je „Liepa naša domovina“ (besede Mihanovićeve, napev Runjaninova), srbska „Bože pravde“ (besede Džordževićeve, glasba Slovenca Davorina Jenka). Črnogorski himni sta: „Ubavoj nam Crnojgori“ (besede Sundečičeve, glasba Vimerova), in „Onam onamo“ (besede črnogorskega kneza Nikolaja I., glasba Vimerova), bolgarska „Šumi Marica“ (besede Marečkove, napev Šebekova). Slovenska „Naprej!“ (besede Simona Jenka, napev Davorina Jenka), lužiško-srbske so pa „Hišće Serbstwo njezhubjene“ (besede Zejlerove, poljski napev), „Rjana Łužica“ (besede Zejlerove, napev Kocorova) in „Naše Serbstwo z procha stawa“ (besede M. Domaškega, tudi poljski napev). — Spremljevanje je preprosto. Gotovo so ti napevi dobro došli v vseh narodnih krogih in se bodo često peli pri raznih prilikah.

